

ДАҲАИ ЗУЛҲИҶҶА, АҲКОМИ ИД ВА ҚУРБОНӢ

[Тоҷикӣ – Таҷики – طاجيکيۃ]

Солеҳ ибни Фавзон ал-Фавзон

2012 - 1433

IslamHouse.com

فضل أيام عشر ذي الحجة

«باللغة الطاجيكية»

صالح بن فوزان الفوزان

2012 - 1433

IslamHouse.com

ДАҲҲАИ ЗУЛҲИЧҶА, АҲКОМИ ИД ВА ҚУРБОНӢ

Худоё, туро шукр меғӯем, ки моро ба ин рӯзҳои пурфазилат расондаи. Худоё, ҳамчуноне, ки моро ба ин рӯз расонди, моро қўмак намо, то аз он пурсамар истифода барем ва аз мову тамоми мусалмонон қурбониҳоро қабул намо ва гуноҳҳои моро кафорат намуда, мартабаи моро баланд бардор.

Эй мардум! Шумо аз Худованди муттаъол битарсед ва дониста бошед, ки шумо дар рӯзҳои қарор доред, ки дар он Худоро бештар зикр мекунад ва ибодатҳои Ёро бештар анҷом медиҳанд ва ҳоҷиён раҳсипори хонаи Ё мешаванд.

Эй мусалмонон! Чи қадар вақтҳои мо беҳуда сарф мекунем ва албатта дар оянда пушаймон мешавем. Дар гузашта вақтҳои азизи худро аз даст додем, биёед, то дар ин фурсати хуб аз он истифода барем ва аз савоби азими Худованд бенасиб нагардем.

Оё касе ҳаст, ки барои анҷоми корҳои неки шитоб кунад.

Худованд мефармояд:

﴿فَاسْتَبِقُوا الْحَيْرَاتِ﴾

سُورَةُ الْبَقَرَةِ ١٤٨

«Дар корҳои хайр бар якдигар сабқат гиред»

(Бақара, 148)

Шумо ин ҳадиси шарифро, ки дар фазилати даҳҳаи Зулҳиҷҷа омадааст, хуб дар зеҳн ҷой диҳед.

Имом Аҳмад ва дигарон бо санади саҳеҳ аз Абдуллоҳ ибни Амр ибни Ос (р.з) чунин ривоят мекунад: Ман дар назди Паёмбар (с) будам ва ба Ё амалҳои хубро ёдовар шудам пас фармуданд: "Ҳеҷ рӯзҳое нест, ки дар онҳо амал хубтар бошад аз ин даҳа" (даҳ рузи аввали моҳи Зулҳиҷҷа). Гуфтанд: Эй Расули Худо! Ҳатто чиҳоди дар роҳи Худо? Ин сухан дар назарашон ачиб намуд. Гуфт: Ва на чиҳоди дар роҳи Худо. Магар ин ки як нафар бо молу чонаш дар роҳи Худо берун равад ва чони худро дар он аз даст диҳад"

(Ривояти Бухори)

Эй бародари мусалмон! Каме ист ва аз худ бипурс. Дар ин айёми бузург барои фардо чи омода намудаи? Онҳоро читавр гузаронидани ҳасти? Оё ҳама рӯзҳо барои ту як аст? Оё рӯза гирифтӣ ва ё нияти рӯза гирифтӣ дори? Оё садақа карди? Оё силаи раҳм намуди? Оё ба модару падарат нақӯи карди? Оё Худоро бештар зикр карди? Оё китоби Ёро бештар тиловат намуди? Оё ба даргоҳи Худованд нолаву зори намуди? Ман ҳам шуморо мепурсам, ҳам худро, то ин саволҳоро барои худ бидиҳем ва худ ба он посух диҳем.

Савол ин аст, ки чи гуна даъво дорем, ки мо ба рӯзи қиёмат, биҳишт ва дӯзах имон дорем, дар ҳоле, ки ҳеҷ омодагии барои он рӯз намебинем? Оё имкон дорад, агар як нафари моро подшоҳе ба назди худ хонад ва он подшоҳ дар назар дошта бошад, ки моро

сахттарин азобро медиҳад ва ё тамоми талаботи моро бароварда мекунад, дар ҳоле, ки ин инсон ҳеҷ омодаги набинанд? Баъзе олимон мегӯянд: Ба Худо савганд, ин саволи бамаврид аст, ки аксари мардумро ба ҳайрат овардааст, ки чаро ба зинда гардонидани баъди марг имон дорем, вале барои он омодаги намебинем? Олимон сабабҳои инро дар чанд нуқта мебинанд:

1. Маълумоти кофӣ надоштан ва набудани яқини комил, боз илова бар ин ҳар замон онро ба ёд наовардан ва машғул шудан ба корҳои, ки миёдро аз ёд мебаранд, ҳамчунин илова бар ин, табиғат ва хоҳишоти башари, ғурури нафс, ки инҳо ҳама пеши роҳи омодаги барои он рӯзи пурҳайбатро мегирад. Барои ҳамин имон гуногун мешавад. Имонест, ки бузургтар аз осмону замин аст ва имонест, ки кӯчактар аз зарра аст.

Эй мусалмонон! Ин даҳа бузург аст, ки Паёмбар (с) мефармоянд: "Ҳеҷ рӯзҳои нест, ки дар назди Худованд бузургтару маҳбубтар аз рӯзҳои даҳа (зулҳиҷа) бошанд. Пас шумо дар ин даҳа бештар тақбир, таҳлил ва таҳмид гӯед"

(Ривояти Табарони ва Аҳмад)

Тариқаи тақбир гуфтан ҳамчунест, ки дар суннат омадааст ин аст:

"Аллоҳу акбар, Аллоҳу акбар, Ло илоҳа иллаллоҳу валлоҳу акбар, Аллоҳу акбару ва лиллоҳил ҳамд".

Шумо ин суннатро эҳё намоед ва салафи солехро барои худ намуна қарор диҳед.

Имом Бухори дар Саҳеҳи худ овардааст, ки Ибни Умар ва Абухурайра (р) "Дар ин даҳа ба бозорҳо мерафтанд ва такбир мегуфтанд ва мардум ҳамроҳи онҳо такбир мегуфтанд" Муруди онҳо ин буд, ки мардум такбирро ба ёд оранд ва такбир гӯянд. Мақсад он нест, ки такбир ба як овоз ва бо садои баланд гуфта шавад, ки ин дар ҳадис наомадааст.

Ибни Ҳаҷҷоҷ дар "Мадҳал" меғӯяд: "Суннат ин аст, ки ҳар як нафар такбир гӯяд ва аз паи садои дигарон наравад, зеро ин кор бидъат аст ва бо баланд кардани садо ҳурмати масҷид ва намозгузoron шикаста мешавад ва бо баланд кардани овоз ба ибодаткунандагону тиловаткунандагон ва зикркунандагон ҳалал ворид мекунем".

Эй мўъминон! Аҳли илм меғӯянд: Такбир ду намуд мешавад, мутлақ ва муқайяд.

Муқайяд он аст, ки дар паси ҳар намоз гуфта мешавад ва мутлақ он аст, ки дар ҳама ҷо ва дар ҳама ҳолат гуфта мешавад.

Дар хона, кўча ва бозор. Агар такбири мутлақ бо даромадани даҳаи Зулҳиҷҷа оғоз шавад, муқайяд аз намози бомдоди рўзи Арафа баъди ҳар намози фарзи оғоз шуда, то охири рўзҳои ташриқ идома меёбад.

Ҳофиз Ибни Ҳачар (р) мегӯяд: Ин дар ягон ҳадиси Паёмбар собит нашудааст ва дурустарин ақволе, ки аз саҳобогон омадааст, ин қавли Али ва ибни Масъуд (р) аст, ки такбир аз субҳи рӯзи арафа оғоз шуда, то охири рӯзи Мино идома меёбад.

Аммо Шайхулислом мегӯяд: Саҳеҳтарин қавлҳо дар такбир ба қавли ҷумхур, саҳобогон ва имомон он аст, ки такбир аз ҷаҷри рӯзи арафа то охири рӯзҳои ташриқ баъди ҳар намози фарзи гуфта мешавад. Ин аст машхуртарини қавлҳо ва мардум ба ҳамин раъй амал мекунанд.

Баъзе уламо бар ин раъйнд, ки такбир дар рӯзҳои ташриқ танҳо маҳдуд ба баъди намозҳо набуда, онро бояд ҳамеша ва дар ҳама ҳолатҳо гуфт.

Бародарони аҳли Ислому! Рӯзи Арафа яке аз рӯзҳои бузурги Худованд аст, рӯзест, ки дар он Худованд ин динро комил гардонидааст ва неъматашро бар мусалмонон пурра кардааст.

Худованд мефармояд:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا
فَمَنْ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرِ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

سُورَةُ الْمَائِدَةِ ٣

«Имрӯз бароятон динатонро пурра гардонида, неъматамро бар шумо бартамом намуда бароятон Ислому чун дин пазируфтам» (Моида, 3)

Дар ин айём озод кардан аз оташ зиёд мешавад ва хатохою гуноҳҳо омӯрзида мешаванд.

Ҳазрати Оиша уммулмўъминин (р.з) ривоят мекунад, ки Паёмбар (с) мефармоянд: "Дар ҳеч рўзе Худованд аз оташи дўзах бандагонашро бештар озод намекунад монанди рўзи Арафа. Худованд ба малоикаҳо наздик шуда, бо ифтихор меғўяд: Инҳо чи меҳоҳанд?"

(Ривояти Муслим)

Ибни Абдулбар меғўяд: Ин ҳадис далели он аст, ки гуноҳи онҳо баҳшида шудааст, зеро Худованд бо гунаҳкорон ва хатокорон ифтихор намекунад, магар баъди қабули тавба ва мағфирати гуноҳон ва Худованд бештар медонад.

Яке аз фазилатҳои дигари рўзи Арафа он аст, ки дуо кардан дар он бештар аст ва дуо дар ин рўз хусусиятҳои вижаеро дорад. Паёмбар (с) мефармоянд: "Бештарин дуо дар рўзи Арафа аст. Ва бештарин чизеро, ки ман ва паёмбарони пешин гуфтаанд ин аст: Неҳ маъбуде ғайри Худованди ягонаи бешарик, мар Ёрост мулк ва мар Ёрост ҳамд ва Ё бар ҳама чиз тавоност"

(Ривояти Молик)

Ибни Абдулбар дар шарҳи ин ҳадис меғўяд: Аз ин ҳадис бармеояд, ки аз нигоҳи фикҳи дуо дар рўзи Арафа бештар аст аз дигар рўзҳо ва худӣ рўзи Арафа бештар аст аз дигар рўзҳо ва ҳамчунин бармеояд, ки дуои рўзи Арафа ғолибан мустачоб мегардад.

Эй бародарони аҳли Ислом! Чунин гумон наравад, ки фазилатҳои рӯзи Арафа танҳо барои ҳоҷиён аст ва танҳо дар ин рӯз дуои ҳоҷиён қабул мегардад. Балки як чизе дар шаъни рӯзи Арафа омадааст, ки танҳо барои ғайри ҳоҷиён аст, ки он рӯза гирифтани рӯзи арафа аст, ки дар фазилати он Паёмбар (с) мефармоянд: "Гуноҳони як соли гузашта ва як соли ояндаро кафорат мекунад"

(Ривояти Муслим)

Дар баробари ин ҳама фазилатҳо, рӯзи Арафа боз агар инсон рӯзадор бошад, лоиқи онро дорад, ки дуояш мустасҷоб гардад. Пас шумо кӯшиш намоед, то онро рӯза гиред ва дуоро дар ин рӯз бештар намоед ва дар дуо ва нолаҳои ҳоҷиён шарик шавед, шояд Худованди мутаол дуои шуморо қабул намуда, гуноҳони шуморо мағфират намояд.

Эй мусалмонон! Ҳамчуноне ки шумо кӯшиш ба харҷ медиҳед, то дар ин рӯзҳои пурбаракат бештар ибодат намоед, кӯшиш кунед, то дар ин айём гуноҳ накунед ва ҳамеша тавбаи насӯҳ кунед, зеро тавба дар чунин рӯзҳо бештар қабул мегардад, агарчи дари тавба ҳамеша боз аст.

Агар ақли солим аз мудовамати гуноҳ нафрат дорад, пас гурехтан аз гуноҳро дар рӯзҳои бузург бояд бештар намояд.

Бархе аз аҳли илм мегӯянд, ки гуноҳ қардан дар рӯзҳои бузург кайфари саҳттар дошта, азоби он ҳам

сахт мебошад. Шайхулисломро дар бораи гуноҳи маъсият ва ҳадди зинопурсиданд, ки оё дар рӯзҳои муборак зиёд мегардад? Ӯ ҷавоб дод: Бале, исён дар рӯзҳои муборак ва дар ҷойҳои табаррук бадтар аст ва азоби он ҳам ба андозаи фазилати замону макон сурат мегирад.

Худованд мефармояд:

﴿ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ حُرْمَتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَأَحَلَّتْ لَكُمْ الْأَنْعَمَ إِلَّا مَا يُتَلَّى عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ﴾

سُورَةُ الْحَجِّ ٣٠

«Ҳамчунин ҳар кас ҳурмат ниҳодаҳои Худовандро бузург шуморад, назди Парвардигораш беҳтар аст. Ва барои шумо чорпоён ҳалол гардонида шудааст, магар он чи дастури манъаш бар шумо тиловат карда шуааст. Пас, шумо аз бутҳои палид ва гуфтори дурӯт парҳез кунед».

(Ҳач, 30)

Эй мусалмонон! Ҳамчуноне ки ин даҳа дар умум ва бахусус рӯзи Арафа ба фазилати зиёде доранд, як рӯзи дигаре ҳаст, ки дар назди Парвардигор ниҳоят арзиши зиёд дорад ва он рӯзи ҳаҷчи акбар ва рӯзи қурбонист.

Ҳазрати Умар (р.з) ривоят мекунад, ки Паёмбар (с) мефармоянд: "Рӯзи ҳаҷчи акбар рӯзи наҳр(қурбони) аст"

(Ривояти Тирмизӣ)

Ҳаҷчи акбар беҳтарин рӯзҳои сол ба шумор меравад ҳамчуноне, ки Абдуллоҳ ибни Қурт аз Паёмбар (с) ривоят мекунад, ки фармуданд: "Бузургтарин рӯзҳо дар назди Худованди муттаъол рӯзи наҳр (қурбони) аст, баъд аз он рӯзи қарр (Рӯзи ёздаҳуми зулҳиҷча, ки ҳоҷиён дар Мино истиқрор меёбанд)"

(Ривояти Абудовуд)

Шайхулислом Тақиюддин Абулаббос (р.з)-ро дар бораи фазилати рӯзи ҷумъа ва рӯзи наҳр савол карданд, ки кадомаш беҳтар аст? Фармуданд: Ҷумъа беҳтарин рӯзҳои ҳафта аст ва рӯзи наҳр (қурбонӣ) беҳтарин рӯзҳои сол. Аксарияти уламо бо эшон дар ин масъала ҳамраъанд. Ё меғуфт: Ғайри ин намуд ҷавоб боиси баҳсу мунозараҳои зиёд мешавад. Уламо бар он итифоқанд, ки фазилати иди Қурбон аз иди Фитр бартар аст.

Эй бародарони аҳли Ислому! Вақте донистем, ки иди Азҳо ин ҳама фазилатҳоро дорост, оё мумкин аст, ки дар тоату ибодат дар чунин рӯз танбали намоем? Баъзеҳо дар ин рӯз ҳатто аз рафтани ба намози ид танбали мекунанд, ки ин намоз суннати муаккада буда, ҳеҷ мусалмон ҳақ надорад онро беузр тарк намояд, ҳатто баъзе олимони онро вочиби медонанд. Шайхулислом Тақиюддин Аҳмад ибни Абдуссалом меғӯяд: Сухани онҳое, ки намози идро вочиби намедонанд, аз воқеият дур аст. Зеро он бузургтарин нишонаи мусалмонҳост ва мардум дар он аз намози

чумъа бештар чамъ мешаванд ва дар он такбир машруъ шудааст.

Онҳое, ки онро фарзи кифоя меҳисобанд, далел надоранд.

Шайх Шамсиддин Абубақр дар бораи вочиби будани он мегӯяд: Ин қавл саҳеҳтар аст ва ба далелҳо рост меояд.

Олимони зиёде ҳастанд, ки онро вочиби медонанд. Аллома Сиддиқ Ҳасанхон барои исботи ин раъй далели хубе овардааст. Ӯ мегӯяд: Намози ид вочиби аст, зеро он намози чумъаро соқит мекунад, ба ин тариқа, ки агар дар як рӯз ҳам намози ид бошад ва ҳам намози чумъа, пас ид мемонад ва чумъа соқит мешавад ва агар он вочиби намебуд наметавнист вочибро соқит намояд.

Эй бародари аҳли Ислом! Вақте, ки Паёмбар (с) занони озодро амр намудааст, то ба намози ид бароянд, бо вучуди дар ҳайзу нифос будан, пас оё ту ба худ иҷозат медиҳи, ки дар он ширкат наварзи ва фарзандони худро нафармои, то ҳамроҳи мусалмонон дар ин маросим иштирок намоянд? Ин ҳарду идҳои қонунии мо аст, иди Фитр ва иди Қурбон, ки зикри Худованд дар он бештар мешавад ва тамоми мусалмонон дар атрофи як ақида бо ҳам чамъ мегарданд, агарчи кишварҳояшон мухталиф бошад, забонашон гуногун ва рангҳояшон мухталиф бошад. Агар барои мусалмонон эълони ин ибодат

дар ҳама ҳол зарур бошад, пас дар ин замона, ки мусалмонон ба ин дараҷаи заъф расидаанд заруртар аст.

Дар ин ҷамъомади солонаи мусалмонон душманон дар ҳаросанд ва ҳар ҷамъомади умумии мусалмон қувватест барои онҳо, ки душманонро дар ҳарос меандозад, ин дар суратест, ки онҳо арзиши ин ҷамъомадро бидонанд ва дилҳои худро муттаҳид созанд ҳамчуноне, ки ҷисмҳои онҳо муттаҳид шудааст.

Эй мусалмон! Суннат он аст, ки барои баромадан ба намози ид худро пок намуда, аз хушбӯйҳо истеъмол намои ва беҳтарин либоси худро ба тан куни. Бояд барвақт ба сӯи намозгоҳ рави, дар ҳоле, ки дар роҳ такбир гӯи ва пеш аз намози ид чизе нахӯри. Паёмбар (с) пеш аз намоз чизе ба даҳон намекарданд, то ин ки аз намоз бармегаштанд ва аз қурбонии худ мехӯрданд.

Эй бандағони Худо! Қурбонӣ кардан ба Қуръону Ҳадис ва иҷмои уммат собит шудааст. Уламо ихтилоф доранд, ки оё он воҷиб аст ё суннат. Бисёриҳо чунин фатво додаанд, ки қурбони кардан суннати муаккада аст барои мардуми доро, агарчи баъзеҳо онро воҷиб меҳисобанд.

Дар фазилати он аҳодиси зиёде омадааст ва бояд барои ризои Худо барои анҷоми он шитоб намуда, бо ҳам мусобиқа намоем. Худованд дар тӯли таърихи

башарият қурбони намуданро яке аз василаҳои ибодати худ қарор додааст. Ибни Касир (р) мегӯяд: Худованд хабар медиҳад, ки забҳи чорво ва резонидани хун ба номи Худованд дар тамоми миллатҳо машруъ буд.

Эй мусалмонон! Шумо чорворо ихтиёр намоед ва нафси худро пок созед. Чорво ҳарчи қиматтар ва фарбеҳтар бошад, ҳамон қадар дар назди Худованд маҳбубтар аст. Шайх Тақиюддин Аҳмад ибни Абдуссалом (р) мегӯяд:

Савоб дар қурбони ба андозаи қимати умумии он аст. Шумо бикӯшед, то он аз айбҳо холи бошад. Паёмбар (с) мефармоянд: "Дар қурбони чор намуд чорво ҷоиз нест. Қоچه, ки қачии чашмаш ошкор аст, беморе, ки беморияш ошкор аст, шале, ки шалияш ошкор аст ва шикастае, ки дуруст намешавад"

(Ривояти асҳоби сунан)

Ба ин чор айб қиёс мекунанд дигар айбҳоеро, ки ба он шабоҳат дорад ва ё бадтар аз он аст.

Имом Навави мегӯяд: Иҷмои уммат бар он аст, ки бо ин чор айб қурбони ҷоиз нест ва ҳамчунин айбҳое, ки монанди ин аст ва ё бадтар аз ин аст, мисли кӯр, побурида ва монанди он.

Эй мўъминон! Уламо мегӯянд қурбони кардан барои зиндагон омадааст, аммо барои мурдагон се қисм аст: Якум: Мардуми зинда ба ҷои онҳо қурбони мекунанд, то дар савоб онҳо низ шарик шаванд, ҳамчуноне, ки

Паёмбар (с) аз номи худ ва тамоми аҳли байташ қурбони намуда буд, ҳам зиндаҳо ва ҳам мурдаҳои онҳо.

Дуюм: Қурбони қардан аз номи мурдаҳо бо васияти худӣ онҳо.

Худованд мефармояд:

﴿فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

سُورَةُ الْبَقَرَةِ ١٨١

«Пас ҳар ки васиятро баъди шуниданаш дигаргун намуд, пас гуноҳаш ба дӯши ҳамонест, ки онро дигаргун намуд»

(Бақара, 181)

Сеюм: Ин ки аз пеши худ бе васияти мурдагон чизеро қурбони қунад ва савобашро ба онҳо бахшад, ки ин ҷоиз аст, вале баъзе уламо гуфтаанд: Мо тахсис додани қурбониро танҳо барои мурдагон аз суннат намебинем, зеро Паёмбар (с) махсус аз номи ягон мурда қурбони нақарда буд ва дар замони Ё ҳеҷ яке аз саҳобогон ин қорро анҷом нақодаанд. Хатост агар инсонҳо дар сари соли мурдаҳои худ аз номи онҳо қурбони қунанд ва ё худро фаромӯш қарда, аз номи мурдагон қурбони қунанд.

Аз лутфу қараму меҳрубонии Худованд аст, ки қурбонии мард қофист барои ҳамаи оила ҳам зиндаҳо ва ҳам мурдаҳо.

Эй бандағони Худо! Шумо ба тарафи мағфирати Парвардигори худ ва ба тарафи биҳиште бишитобед, ки паҳноии он чун осмону заминҳост. Шумо аз неъматҳои Худованд дар ин рӯзҳо истифода баред, ки умр кӯтоҳ аст ва сафар наздик ва роҳ пурхатар ва мағрури ғолиб ва хатар гарон ва назоратчиҳои бино ва Худованд дар камин ва Ҷ касеро зулм намекунад. Худованд мефармояд:

﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾﴾

سُورَةُ الزَّلْزَلَةِ ٧-٨

«Пас ҳар касе, ки ба андозаи як зарра неки карда бошад, онро мебинад. Ва ҳар ки ба андозаи як зарра бади карда бошад, онро мебинад»

(Залзала, 7-8)